

XIII 蘇雁·波黑老人家對於”同病相憐，同流合污”說的觀感

訪問地點：斯克要部落

訪問時間：1989.01.15.

受訪人：哇旦·馬來·貝河&押布·衣拜&叔妻得航

訪問人：譚辛·西爛

從前有一位名字叫蘇雁·波黑的長者，他對於一個人的言行品質有著獨到的看法，一個人言行品質好壞與否他總是用”博得呢論”這字眼來加以衡量或評論。蘇雁·波黑可以說在當時是一位僅次於鐵木·諾干的地位，也是頗受尊敬的古老一代的長者。在他的仔細觀察的結果，一個人的言行品質是有好有壞的。又在他的超人的心目中，這人世間凡是命運悲慘的人也會被湊在一起(一處)。(那位波黑老人家是誰?)他是創造這言詞語言的人，也是他獨特的銳智。他說凡事言行品質惡劣的人都會被湊在一起做同流合污的事情，而凡是言行品質善良的人也會被湊在一起同享歡樂。

(他是一位何等聰明伶俐的人呢?)他不愧是一位聰明伶俐的人，也是一位賢明的長者。凡是屬於酗酒成性的人或是好吃懶做的人，凡是耕耘不力，工作量少傾向於好吃懶做的人，他就巧妙的把言詞套在他們的頭上，他們也會被湊在一起做一些同流合污或無所事事的事情。

又如這裡有一位工作不力的人，那裡也有工作不力並且是酗酒成性的人，他會告訴我們說你們大家瞧著看吧，他們倆莫不是已被湊在一起了嗎。既使在婚姻事務上也有類似這種情形，例如這裡有一位好人，他出生於有財富的家庭，其父親是具有財富的人，而女方的家長也是屬於有財富的人，在這樣的類同的條件下，神自然會賜給他們恩賜，也賜給他們結為夫妻(共同在一起生活)的緣分。他們會享有神賜給他們的緣分。在他來說他會用”博得呢論”這字眼套在他們的頭上。當然凡是言行品質惡劣的人，他均會套用”博得呢論”這字眼。他說經他仔細觀察一個人的言行品質的結果，凡是類似上述

的情形者均可使用 “博得呢論” 這字眼。

在一個極易惹是生非引爆爭執的場合裡，在那裡大致是一群無懶或不務正業的人士居多，也幾乎看不到一個正人君子在那裡，因為他們是一群無懶或不務正業的人在相聚，當他們在飲酒引發爭執並暴力相向之時，他眼看這場面時就不禁發出歎息說 “哎喲，在那裡群聚的人都是屬於同類的無懶或不務正業的人，難怪他們會彼此暴力相向”。他說這是神賜給他們自由選擇權的惡果。這是神所安排的結果。凡事美麗潔白正直的好人自然會相聚在一起，但這也要歸功於神的安排。凡是馬達比克的人，也會在馬達比克的人群中彼此相會並建立因緣。他相信神自然會安排我們每一個人的因緣與歸宿。這就是老人家蘇雁·波黑巧妙的使用這字眼的意旨所在。

即使時至今日人們在言談當中常常提及蘇雁·波黑先生的這則故事，這也是理所當然的事情。即使現今的後代族人，凡是聽過他的這則故事的人，都會因為他敏銳的洞察力而感到驚喜。他不愧為是一位賢明的長者與先知先覺者。經由觀察而能得到相當肯定的結論，實屬非凡，他的智慧水準與世俗通達的能力也非為常人所能相比。蘇雁·波黑先生確實塑造了 “博得呢論” 這言詞並留給後代族人使用。他這種為人典範和拉哇·莫那女士非常類同。他這則言詞故事，意義深遠，也就因如此，雖然他逝世的後經過了好幾代，也算是耆老一輩的長者，但所留下來的 “博得呢論” 這言詞，仍為後代族人所延用。即使我們這一代的人都離開了人世，還有你們下一代的人會繼續使用，到了你們衰老人亡時，還有你們的後代族人會彼此相傳下去，會使這言詞永不消失。這言

詞是不會消失的，它會存在，直到永遠。後代族人聽到了這言詞後勢必綿綿相傳，並且會引用這言詞。因為這言詞本身是屬於良性的並非是具有惡性的效果。至此我回顧起來，原先留下這言詞的人是非常的了不起，毫無疑問是一位有智慧的人。因為他並非是胡言亂語者，而是經過一番敏銳的洞察後才說出來的。耆老一輩的長者所留下來的“博得呢論”這言詞，意義深遠，足為後代族人所玩味不已。

凡是有緣份的人自然會結合在一起。是的，這是意味著人會尋求與自己的言行理念或處境類同的人在一起。這也與他所說的言詞是相通的。譬如某個人和另外某個人的言行理念相近，他們就會自行交往或兩相興趣投合就會相聚在一起，這就是“博得呢論”這言詞的意思，“博得呢論”是偏重於言行的結果，而“馬拉武魯”和“布拉俄倫”是偏重於言行的過程，總之，這是言行理念相同的人的一個結合，這個結合即表示“博得呢論”的精神象徵。即使他看見一群言行不檢的人，他不會直接批評他們，他不會這樣做。他看見那些人時只會用比較婉轉的言詞說那是神恩賜的結果（“博得呢論 武都乎”，叔妻德航在旁補充）。比方說被指責為言行不檢的人在現場時，他不會直接批評他們，他不會直接當著他們面前批評他們。（什麼叫做色比優吉？）色比優吉是坐在斜對面的人，應該說是不要當著他們面前說的意思。這（衣尼·尼亞·西·色比優吉·戈馬雅爾）是我們泰雅爾族耆老長者所用的較難懂的言詞。被談及的人不在現場時，他才會對別人說“博得呢論·尼亞·那那克”，惟恐該被談及的人心裡難過。這也要有一點分寸考慮在內。唯恐當著他面前說時，他即刻會覺得有被侮辱的感覺。

所以他在仔細觀察一個人的言行品質時，凡是同樣具有言行品質惡劣的人，他們自然會彼此交往，彼此肝膽相照與交往甚密，這一類人的結合，他稱之為“博得呢論·尼亞·那那克”。除此之外，他曾經很用心仔細說明任何事情。他相信在人世間任何事情的變化莫測，神自有妥適的處理方法。他看見一個人的言行品質有好有壞，本性善良的人和本性善良的人在神的安排和組合下，能在一起生活與活動。凡是無賴與好吃懶做的人神也在為他們安置。凡是喜好酗酒作樂的人神也在為他們安置。所以綜合他所說以上這些話時，他只用“家·尼

亞·博得呢論”這字眼來說明。他僅用一個令人悅耳的字眼，一言弊之，他用”博得呢論·尼亞·那那克”這令人悅耳的字眼。”老人家波黑先生，左鄰右舍的人戶在爭執不休呢!?”有人向他說。”等著瞧吧，等著瞧吧神會以最妥適的方法來處置他們”他會這樣說。其意思是說不必去理會他們，因為神早已處置了他們。凡類似這樣爭執不休的事情是神賜給處置他們的結果，他會這樣說。他所留下的言詞很好聽，但也比較難懂。在我們環山部落的語言，類似的字眼叫”目得呢路”。老人家蘇雁·波黑先生說人的言行品質會有種種的狀況出現，狀況類同的人自會相聚在一起，他是馬列巴部落的人。而我們環山部落的語言，凡具有同樣言行品質惡劣的人，那些人則通稱為”目得呢路”。我們這裡的人叫它為”目得呢路”。

XIII ke na yutas suyan boxil yuwaw na

"pötönölun niya nanak"

qalang inu: söqoyaw

riyax sökönuwan: 1989.01.15

ima piqöyu: watan maray pehu, yabu ipay,

ru yata töhang

ima mönung: tesing silan

son nanu mung: siyun mu sörokuonki

pötönölnun hiya ga niya niya sökita söquliq, kiya ka bölaq söquliq ga kiyöyon niya mita uzi, baqun niya, qutux ka suyan boxil son lalu niya gä. möröhuw singa ga pöyang bay, sömösul temu nokan ay suyan boxil kuwis, möröhuw bay la, möröhuw singa bay la kuwis hiya la, suyan boxil. ru kiyaya niya bay söbalay, mita gabaw söquliq ga, ruma ga maki yaqih ma, ruma ga maki bölaq ma. sönöpung niya mita gabaw ita niya babaw röhyal ga, söquliq ta gani ga, nanu kiya ka yaqih ru yaqih ga pötönölnun niya ma, göqunun niya ma, ru pögöqunun niya ma. (ima yutas boxil kuwis?) ciköke gä, nanu hiya ciköke, niya kömayal maha, könita niya gä. yaqih söquliq gani ru yaqih söquliq gani ga tönölnun niya ma. kiya bölaq söquliq ru bölaq söuliq uzi ga pösqunun niya mögä, pötönölnun niya uzi mögä, ru pöstönaqun niya ma.

(suwa bölaq bay tunux niya uy?) suwa ini qöbölaq, möröhuw ay. ru kiya ka tömöqöquwaw, göluw pötöqöquwaw uzi ru (göluw pötöqöquwaw iyal uzi ru) ini iy ... karu möqumah, quwaw nanak löngölungun naha ruma ru. cipuq piqömahan naha ru qöqölangan hazi möga, nanu kiya ka qöqölangan sö'umal niya kiya ke niya lömöga, nanu, ciya mösqun nanak möpöcisal ru nanu pötönölnun niya lömögä.

nanu qutux ka ini karu möqumah ru ini karu iyal möqumah qutux kuwis ru, quwaw nanak yuwaw naha möga, tali gä, qutux ka kuwis, pösqunun niya ru pötönölnun niya mögä. ana pöqiring, bölaq söquliq gani ru, cimuyaw gani ru, cimuyaw qutux yaba mölikuy ru, cimuyaw qutux ka yaba köneyril uzi ga, nanu, utux sömöpung ga, pösqunun niya mögä, pötönölnun niya uzi mögä. laha pös'ötuxun, mös'utux ru, pös'ötuxun niya mögä. ke niya hiya löga pötönölnun niya nanak maha. nanu kiya yaqih ru yaqih ga pötönölnun niya nanak mögä. talan mu ga, kiyaya mu bay gabaw ga, nanu si kuwis mötönaq ga pötönölnun niya nanak maha ke niya.

nanu mösayu uzi ru yöqöyaqih ciya mösli uzi ga, nanu, ungat ciya mimaw kiya bölaq söquliq ga, yöqöyaqih nanak ciya mösli ga, nanu, ciya mönöbuw quwaw ru mötötucing

mösayu ga, nanu, talan niya löga, aya, nanu misa mötönaq gabaw qutux ka yöqöyaqih nanak ciya mösösli kuwis ru ima su mötucing mösayu pi, ciya pötönölun nanak utux son niya. ciya na pötönölun nanak utux. kiya ömbötunux ru, bötunux ru bötunux ga piyöqunun niya ru pöstönaqun niya pösqun mögä. kuwis ga pösqunun utux uzi, pötönölun niya uzi son. mötöpik ru mötöpik ga pötönölun niya ru pösqunun niya uzi ma. söhkangi niya söhkangi niya qutux töpik ru töpik ga, utux ga pötönölun niya pösqunun niya ma, pötönölun niya nanak mögä, maha qutux ka yutas ta suyan boxil kuwis.

ana muwani ga suyan boxil sökayal naha bay köriyax ay. nanu kuwis ke. ana laqi kibahan muwani löga, kiya ka mönung ke niya löga, talagay qibaqan tunux niya, yat qiri na möröhuw, pöyang bay son maha tunux. kinyaya niya ru sökayal niya gani ga, yat son maha ka iy ... kantang gä, yat son maha qutux ka ini qöbaq qöyanux, pöyang bay baq qöyanux iy ... suyan boxil son naha sömöbil ke maha pötönölun niya mögä. mötönaq bay ka lawa mona gä. maki imi (J.) niya ay, nanu ke niya gani löga, bösiyaq, yutas lay, kiya nandai (J.) la pi, möröhuw singa na ru. ru ke niya gani na ga, niya mönaga muwani na ru. nanu ana sami ungat na ga, ciyal lozi, simu löga inagun momu na. nanu möröhuw simu lozi ru, maki laqi kibahan ga, söbilun momu ke lozi ru, yat pöpong ke gani uzi lögä. ke gani yat pöpong, nanu pasi usa, pasi kaki kaki köriyax qutux ka, iy ... laqi kibahan ga pasi naha buzi buzi qutux ka mung ke gani löru. kökayal naha lögä ke gani. bölaq ke gani ru bali yaqih ha. nanu sönöbil bay ke gani hiya löga, pöyang bay qutux ka tunux niya uzi löru. ini hömut kömayal ru könita niya löru, sökayal niya lögä. ru bölaq bay ke niya qutux sönöbil möröhuw ta singa gani uzi ay, kuwis ka niya maha pötönölun niya nanak ru.

ru mölö'uluw nanak uzi ma. uw, mölö'uluw nanak uzi ma, mötönaq ke niya gani uzi gä. nanu ciya mölö'uluw nanak ruwa, pira qutux söquliq gani ru qutux söquliq gani ruwa, ciya mösbölaq mögä, pölö'ölun niya nanak ma. pötönölun niya nanak mögä. mölö'uluw nanak mögä, ciya mölö'uluw nanak ma ruwa. nanu pötönölun niya mögä, pöstönaqun niya

pötönölun niya mögä. ana yaqih söquliq ga, ini niya sey maha yaqih qasa ruwa, ini uci kiya gä hiya. ay, kötan niya söquliq qasa ga, a, pötönölun utux ma, maha kömayan hiya, ini si chokumen (J.) kömayal hiya (ke yata töhang gani hiya). pira niya maki kiya qutux söquliq kuwis ga, ini niya si söpöyugi kömayal gä, ini niya si kiyali bih niya, ini niya si söpöyugi (söpiyugi) kömayal. (söpöyugi?) söpöyugi, pira bih gani gä, puyuw, puyuw gä. nanu niya pöpuyuw (möpöpuyuw), ini niya si söpöyugi kömayal ru, ini si pöpuyuw aki ta son. ciya qutux ke na, pira ke zihung ta möröhuw tayal hiya löga, ini niya söpöyugi mögä, ini niya si söpöyugi kömayal. ungat kiya söquliq kuwis ga, nanu sökayal niya söquliq ruma maha pötönölun niya kiya nanak mögä, ngungu niya kiyaqih qöslig söquliq ru. maki gaga niya uzi gä. ngungu niya iy ... si niya söpöyugi kömayal, si niya kiyali bih niya löga, wi, suwa su ciqiri aki maha qutux ka, kiya ka kiyalun niya la.

nanu kiyöyon kiyöyon niya mita löga, mötönaq qutux yaqih ru yaqih, ciya mölö'uluw, ciya mökökita nanak ru ciya mösbölaq ga, pötönölun niya nanak ma. ana nanu, ... ana nanu wa niya söpöspung ay. nanu ciya maha kiya ga ciya niya pötönaqun nanak mögä. könita niya bölaq ru könita yaqih, yaqih ru bölaq ga, kiya bölaq na söquliq ru bölaq söquliq ga ciya niya pösbölequn ma, ciya niya pökölögun ma, ciya mösösqun mökögöluw mögä. kiya yöqöyaqih nanak uzi ga, ciya niya pösqunun (pösqöqunun) uzi may. ru kiya pötöqöquwaw yöyaqih uzi ga ciya niya pösqöqunun (pösqunun) kiya uzi mögä, ciya mösqun mögä, mösqun kiya ma. nanu misa söqunun gabaw ke niya kuwis löga, ciya niya pötönölun mögä. qutux bay si niya gali qutux ka ke na musa bölaq pungan, yat bay pötöqazi, si bay agal qutux ke bölaq löga, pötönölun niya nanak mögä. "yutas, ciya mösayu ay qutux muyaw gas" son kömayal löruwa, "ösiyang, ösiyang ha, pötönölun na utux" maha gä kömayal. ta kiyali ma, wa pötönölun utux la ma. ciya pötönölun utux ru, ciyal iy ... mösayu ciya mökayal ga ciya iy ... pötönölun utux son niya kömayal. bölaq bay ay sibilan niya ke, zihung bay ru bölaq bay pungan uzi. ke qalang ta söqoyaw hiya ga iy ... mötönölu.

pölö'ölun niya nanak maha qutux ka iy ... ke iy ... yutas
suyan boxil, qalang mölepa hiya ruwa. qalang söqoyaw ke
ta hiya ga, mötönaq yaqih ru mötönaq yaqih iy ... ciya
mökögöluw ga mötönölu son ta. mötönölu son miyan hani
hiya.